

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. drs. W. Koolmees
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag

De Nederlandsche Bank
N.V.
Directie

Postbus 98
1000 AB Amsterdam
+31 20 524 91 11
www.dnb.nl

Onderwerp

Toezichttoets wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen

Handelsregister 3300 3396

Geachte heer Koolmees,

Zoals verzocht in uw brief van 12 juli 2021 heeft De Nederlandsche Bank (hierna: DNB) een toezichttoets op het wetsvoorstel voor de Wet toekomst pensioenen uitgevoerd. Graag bericht ik u over de bevindingen daarvan.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

In deze brief worden de volgende onderwerpen behandeld:

1. Inleiding
2. Toezicht van DNB op de transitie en in het nieuwe pensioenstelsel
3. Opmerkingen bij het wetsvoorstel
4. Afsluiting
5. Bijlagen: Toelichting en overige opmerkingen bij het wetsvoorstel
  - A. Het nieuwe stelsel
  - B. Transitie naar het nieuwe stelsel
  - C. Transitie-ftk

1. Inleiding

Met de Wet toekomst pensioenen worden noodzakelijke belangrijke stappen gezet naar een toekomstbestendiger pensioenstelsel.

De nieuwe pensioencontracten zijn premiereregelingen en administratie vindt plaats in pensioenvermogens. In het nieuwe pensioenstelsel zeggen pensioenfondsen geen pensioenuitkeringen meer toe zodat de noodzaak van een rekenrente voor het waarderen van pensioenaanspraken vervalt en een belangrijke bron van spanning tussen generaties verdwijnt. Het nieuwe pensioenstelsel zorgt ervoor dat de risico's waaraan jonge en oude deelnemers blootstaan beter aansluiten bij de risico's die zij willen en kunnen dragen door de introductie van een risicohouding per leeftijdscohort. Een belangrijke verbetering is dat ouderen niet langer onbedoeld bloot staan aan het grotere renterisico van jongeren. De afschaffing van de doorsneesystematiek zorgt er

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

verder voor dat het pensioenstelsel beter past bij de moderne arbeidsmarkt: deelnemers krijgen een pensioenopbouw die aansluit bij de voor hen ingelegde premie. Tegelijkertijd blijven de sterke punten van het huidige pensioenstelsel waaronder de verplichtstelling, de collectieve uitvoering en het collectieve beleggingsbeleid behouden.

Wij benoemen drie algemene punten van aandacht om het uitzicht op een toekomstbestendiger pensioenstelsel te verzilveren:

- 1. Voorkom onrealistische verwachtingen van de stelselwijziging**
De afgelopen jaren in het huidige pensioenstelsel kenmerkten zich door uitdagende financiële omstandigheden, getuige de lage (premie)dekkingsgraden. Het risico bestaat dat de stelselwijziging wordt gezien als oplossing hiervoor. Het nieuwe stelsel biedt belangrijke voordelen, maar neemt de uitdagende omstandigheden niet weg: de hervorming leidt niet tot meer vermogen van pensioenfondsen en een lagere rente maakt pensioenopbouw ook in het nieuwe stelsel duurder. Transparante (deelnemers)communicatie over de gevolgen van de stelselwijziging voor de te verwachten hoogte van het pensioen en de onzekerheid daarin is van groot belang om het risico op te hoog gespannen verwachtingen te beperken.
- 2. Hou vast aan de nieuwe regels, ook bij tegenvallende resultaten**
Mochten zich tijdens de transitieperiode of in de eerste jaren van het nieuwe stelsel significante tegenvallende financiële resultaten voordoen, dan is een mogelijke reflex om de wettelijke regels opnieuw te willen bezien, bijvoorbeeld om verlaging van lopende pensioenuitkeringen te voorkomen. Een belangrijke reden voor het nieuwe stelsel is juist om discussies achteraf te voorkomen. Voor de geloofwaardigheid en houdbaarheid van de stelselherziening is van belang om vast te houden aan de nieuwe regels, ook als toekomstige resultaten zouden tegenvallen.
- 3. Aandacht voor eenvoud is van belang bij de implementatie**
In het nieuwe pensioenstelsel bestaan voor nieuwe opbouw drie typen premieovereenkomsten naast elkaar. Deze contracten bieden veel mogelijkheden voor nadere invulling door sociale partners en pensioenuitvoerders, zoals de inrichting van de solidariteits- of risicodelingsreserve. Daarnaast kunnen gesloten regelingen onder het huidige regime blijven bestaan. Deze veelzijdigheid van het nieuwe pensioenstelsel kan leiden tot een toename aan complexiteit, met risico's

Pagina

2 van 22

voor de uitlegbaarheid en de beheersbaarheid van de uitvoering. Aandacht voor eenvoud bij de implementatie van de nieuwe regels is cruciaal.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

2. Toezicht van DNB op de transitie en in het nieuwe pensioenstelsel

DNB houdt op basis van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling prudentieel en materieel toezicht op pensioenuitvoerders. Deze taak omvat ook het integriteitstoezicht.

Risico-gebaseerd toezicht

Het toezicht van DNB is risico-gebaseerd: de intensiteit van het toezicht is afhankelijk van de impact van risico's op het vertrouwen in de sector. Hiervoor kijkt DNB onder andere naar de aard, omvang, complexiteit en het risicobeeld van onder toezicht staande instellingen. Beschikbare toezichtcapaciteit wordt daar ingezet waar de risico's het grootste zijn.

De transitie naar het nieuwe stelsel is een omvangrijk en complex proces met in hoge mate onomkeerbare gevolgen. Daarom is de mate waarin bij het toezicht op de transitie risico's worden geaccepteerd een aandachtspunt. Zo goed mogelijke aansluiting bij de maatschappelijke verwachtingen van het toezicht is hierbij van belang. DNB bekijkt de eventuele wenselijkheid van aanvullende toezichtcapaciteit in de transitieperiode, onder andere om te voorkomen dat de beoordelende rol van DNB bij invaarbevelen een knelpunt kan worden. Op termijn zal DNB ook bezien hoe het risico-gebaseerde toezicht optimaal wordt ingevuld in de structurele situatie ná de transitie.

Toezicht op de transitie

De transitie zal de komende jaren veel vragen van sociale partners, pensioenfondsen en toezichthouders. Voor het slagen van de stelselwijziging is een zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming, een beheerste implementatie en transparante deelnemerscommunicatie cruciaal. Het transitiekader geeft hiervoor de randvoorwaarden.

De verantwoordelijkheid voor de vormgeving van de nieuwe pensioenregelingen, de adequate besluitvorming hierover en de uitvoering daarvan ligt bij sociale partners en pensioenuitvoerders. Sociale partners en pensioenuitvoerders besluiten of een nieuwe pensioenregeling evenwichtig is. De rol van DNB is voornamelijk gericht op het toetsen of het besluitvormingsproces bij de pensioenuitvoerder adequaat was en of een pensioenuitvoerder de pensioenregeling beheerst en integer kan uitvoeren.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Evenwichtige besluitvorming over de transitie is de verantwoordelijkheid van sociale partners en pensioenfondsen. Het toezicht van DNB op die besluitvorming door pensioenfondsen en in het bijzonder de verbodsbevoegdheid bij invaren zal zich richten op de zorgvuldigheid en transparantie van het besluitvormingsproces en op de kwaliteit van de daarbij gebruikte kwalitatieve en kwantitatieve analyses. Gegeven de omvang en complexiteit van de wijziging van de pensioencontracten vormt de beheersing van financiële en operationele risico's bij de transitie een specifieke focus van het toezicht van DNB in de transitie-periode.

Structurele situatie na de transitie

Door de wijziging van het nieuwe pensioenstelsel verandert de aard van pensioenregelingen en ook het toezicht daarop. Voor de solidaire premiereregeling is de robuuste vormgeving van de toedeling van collectieve beleggingsresultaten aan de persoonlijke vermogens een voornaam aspect. Bij de collectieve solidariteits- of risicodelingsreserve ligt de nadruk van het toezicht op de invulling volgens de vooraf gedefinieerde doelen van deze reserve. Het huidige toezicht op een solide financiële opzet met de focus op buffers, een kostendekkende premie en herstelplansystematiek verdwijnt naar verwachting grotendeels.

De gewijzigde aard van pensioenregelingen heeft ook belangrijke gevolgen voor de rol van pensioenfondsen, hun besluitvormingsprocessen en de daarbij betrokken functionarissen. Dit zal weerslag hebben op het toezicht op de governance van pensioenfondsen. Gegeven de completere pensioencontracten neemt het belang van de besluitvorming bij de opdrachtaanvaarding toe. Het toezicht op de besluitvorming zal zich onder meer richten op de kwaliteit van het besluitvormingsproces, waarbij de juiste informatie op de juiste tafels aan bod moet komen, bijvoorbeeld bij de inrichting van de solidariteitsreserve.

De overgang op persoonlijke vermogens heeft daarnaast materiële operationele gevolgen voor de beleggings- en pensioenadministraties van pensioenfondsen, met gevolgen voor de op dit vlak uitbestede werkzaamheden. De leeftijds- en persoonsgebonden elementen in de nieuwe pensioencontracten en de directere koppeling tussen pensioenen en beleggingen kunnen bijdragen aan administratieve complexiteit. Het nieuwe stelsel vraagt daarom om een andere invulling van het toezicht op een beheerste en integere bedrijfsvoering.

3. Opmerkingen bij het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel geeft naar onze mening een stevig fundament voor de herziening van het pensioenstelsel. Met deze toezichttoets geven wij onze opmerkingen bij het wetsvoorstel, die naar onze mening essentieel zijn voor een succesvolle uitvoering van het toezicht door DNB. DNB heeft daarbij het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting in onderlinge samenhang beoordeeld.

De criteria die DNB bij het verrichten van deze toezichttoets heeft gehanteerd, zijn de volgende:

- Het wetsvoorstel bevat heldere en uitvoerbare normen voor DNB als toezichthouder, zowel ten aanzien van de inrichting van pensioenregelingen als de transitie naar het nieuwe stelsel.
- Het wetsvoorstel draagt bij aan een toekomstbestendig pensioenstelsel, waarin belangen evenwichtig worden behartigd:
  - de uitwerking van de pensioencontracten leidt niet tot onbedoelde bronnen van intergenerationele spanningen en draagt bij aan transparante, uitlegbare en uitvoerbare pensioenregelingen;
  - het wetsvoorstel geeft kaders voor transparante en gedegen besluitvorming over een evenwichtige en uitvoerbare transitie waarbij operationele risico's worden beheerst.

Als onderdeel van deze toezichttoets geven wij uitgaande van bovengenoemde criteria op een aantal belangrijke punten aan waar lagere regelgeving nodig is voor de uitvoerbaarheid van het toezicht van DNB.

Het wetsvoorstel bevat op meerdere onderdelen zogenoemde open normen. In hoeverre het wenselijk is dat open normen nader worden ingevuld door de sector en/of de toezichthouder zal in de praktijk moeten blijken.

In het onderstaande geven wij onze belangrijkste opmerkingen bij het wetsvoorstel weer. In de bijlage worden deze nader toegelicht en staan onze overige opmerkingen opgesomd.

Het nieuwe stelsel

Pensioenopbouw in het nieuwe pensioenstelsel is mogelijk in één van de drie typen premieovereenkomsten. Het is van belang dat uitwerking van de pensioencontracten niet alsnog leidt tot spanningen tussen generaties die de

toekomstbestendigheid van het pensioenstelsel onder druk kunnen zetten. Het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting stellen daarvoor een aantal belangrijke eisen:

- De risicohouding per leeftijdscohort staat centraal en via de aansluiting van het beleggingsbeleid en toedeelregels (in geval van een solidaire premiereregeling) op de risicohouding wordt geborgd dat risico's waaraan deelnemers blootstaan ook aansluiten bij de risico's die deelnemers willen en kunnen dragen.
- Bij de toedeling van rendementen naar persoonlijke pensioenvermogens in de solidaire premiereregeling wordt ex-ante herverdeling uitgesloten¹.
- De afspraken over de solidariteitsreserve zijn in zijn geheel evenwichtig, transparant en worden vooraf en voor langere tijd vastgesteld.
- Er is een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen sociale partners, pensioenfondsbestuur en fondsorganen.

In dat kader merken wij op:

- De huidige wettelijke norm van één financieel geheel knelt bij uitvoering van meerdere pensioenregelingen door een pensioenfonds. DNB acht een wettelijk verplichte vermogensscheiding tussen de bestaande uitkeringsovereenkomst en de nieuwe pensioenovereenkomsten indien niet wordt ingevaren noodzakelijk.
- De memorie van toelichting kondigt een onderzoek aan naar het delen van inflatierisico via een apart inflatie-beschermingsrendement. Vooruitlopende op dit onderzoek onderschrijft DNB de risico's en kwetsbaarheden die de memorie hierbij noemt. Het toestaan van deze alternatieve methode voor het delen van inflatierisico kan om verschillende redenen leiden tot spanningen tussen generaties.
- DNB pleit voor heldere en robuuste regels met betrekking tot het vaststellen van het projectierendement. Het is van belang dat de lagere regelgeving vastlegt dat de systematiek van de vaststelling van het projectierendement bij een gelijkblijvende risicohouding voor langere tijd wordt vastgelegd.

Transitie naar het nieuwe stelsel

De transitie naar het nieuwe stelsel is een omvangrijk en complex proces. Voor het slagen van de stelselwijziging is zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming over de transitie en beheerste implementatie essentieel. Een kwetsbare

---

¹ Met uitzondering van risicodeling via de solidariteitsreserve en aanvulling van negatieve persoonlijke pensioenvermogens.

financiële positie van een pensioenfonds op het transitie-moment maakt de overgang naar het nieuwe stelsel extra uitdagend.

Het transitiekader in het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting stellen in dit verband een aantal belangrijke eisen:

- Pensioenfondsen koersen de komende jaren op dekkingsgraden die hen in staat stellen een verantwoorde en evenwichtige overstap naar het nieuwe pensioenstelsel te maken (zie ook onderstaande passage over het transitie-FTK).
- Er vindt zorgvuldige en transparante besluitvorming over de transitie en de daaraan voorafgaande overgangsfase plaats.
- De gevolgen van besluitvorming voor deelnemers worden bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en bij de daaraan voorafgaande overgangsfase zorgvuldig inzichtelijk gemaakt.
- De datakwaliteit van pensioenfondsen voor transitie dient aantoonbaar op orde te zijn, zodat voorkomen wordt dat deelnemers door fouten in de data meer of minder krijgen dan hun toekomt.
- Operationele en IT-risico's vóór, tijdens en na de transitie worden inzichtelijk gemaakt en aantoonbaar beheerst.

In dat kader merken wij op:

- DNB acht het wenselijk in lagere regelgeving op te nemen dat pensioenfondsen voorafgaand aan het besluitvormingsproces over de transitie een risicoanalyse verrichten ten aanzien van de procesbeheersing over de transitie-besluitvorming, waaronder of de betrokken personen over voldoende tijd en over de benodigde expertise beschikken.
- De datakwaliteit voorafgaand aan de transitie moet aantoonbaar beheerst zijn. DNB pleit ervoor om in de uitwerking van de lagere regelgeving op te nemen dat de datakwaliteit voor, tijdens en na de transitie geborgd moet zijn en dat onafhankelijke zekerheidstelling hiervoor vereist is.
- In de memorie van toelichting staat dat pensioenfondsen in het implementatieplan aandacht moeten besteden aan hoe wordt omgegaan met eventuele financiële en economische schokken tijdens de transitieperiode. In het kader van 'complete' besluitvorming over de transitie vindt DNB dat hieraan in lagere regelgeving nadere eisen moeten worden verbonden.
- DNB verzoekt om een wettelijke bevoegdheid om nadere regels te kunnen stellen aan de aan te leveren informatie bij meldingen van collectieve waardeoverdrachten en aan de wijze van aanlevering. Dit kan

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

een aanzienlijke bijdrage leveren aan een efficiënte en adequate beoordeling van de invaarbesluiten.

- Het wettelijk goedkeuringsrecht bij invaren van de raad van toezicht stimuleert de kwaliteit, transparantie en uitvoerbaarheid van de besluitvorming. Ook bij pensioenfondsen met een gemengd bestuursmodel dienen passende, aanvullende waarborgen ten aanzien van de rol van het intern toezicht bij invaren te worden ingevoerd.
- Het is belangrijk om in de lagere regelgeving een kader uit te werken zodat pensioenfondsen eventuele grote wijzigingen in de beleggingen als gevolg van de stelselwijziging geleidelijk kunnen laten plaatsvinden.
- In het wetsvoorstel dient verduidelijkt te worden dat het omgezette kapitaal, inclusief het ingevaren nabestaandenpensioen, vanaf het moment van transitie onderhevig is aan de regels van het nieuwe contract. Deze verduidelijking is gewenst omdat het wetsvoorstel lijkt te suggereren dat de uitkeringshoogte van het nabestaandenpensioen (minimaal) vaststaat op de uitkeringshoogte die behoort bij de aanspraak zoals die geregistreerd is op het moment van overgang naar het nieuwe contract.

Transitie-ftk

Het transitie-ftk biedt pensioenfondsen de mogelijkheid om kortingen die op basis van het huidige wettelijke kader noodzakelijk zijn uit te stellen. Ook biedt het kader de mogelijkheid om eerder indexatie te verlenen. Een keuze voor het transitie-ftk gaat ten opzichte van het huidige financieel toetsingskader gepaard met herverdeling tussen deelnemers en een minder prudent uitkeringsbeleid.

Keuze voor het transitie-ftk heeft ook gevolgen voor de hoogte en/of onzekerheid van de (verwachte) pensioenuitkering ná de transitie: minder korten en meer indexeren leidt tot een lagere dekkingsgraad op transitiedatum. Een lagere dekkingsgraad op het transitiemoment maakt het minder gemakkelijker om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel evenwichtig vorm te geven. Bij een lagere dekkingsgraad beschikt een pensioenfonds immers over minder middelen om deelnemers te compenseren voor eventuele negatieve effecten van de overgang naar het nieuwe stelsel. Keuze voor het transitie-ftk kan er zo aan bijdragen dat deelnemers tegenvallende resultaten ervaren onder het nieuwe stelsel, die in feite zijn terug te voeren op een lage dekkingsgraad in het huidige stelsel. Het is belangrijk dat pensioenfondsen deze mogelijke gevolgen van de keuze voor het transitie-ftk expliciet meewegen, zoals ook in het wetsvoorstel is opgenomen.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

De memorie van toelichting besteedt uitgebreid aandacht aan de onderbouwing van de generieke richtdekkingsgraad van 95%. Bij die richtdekkingsgraad is een gemiddeld pensioenfonds bij de stand van de financiële markten op het moment van berekening en met een hoger projectierendement in staat om in te varen met gelijkblijvende (verwachte) uitkeringen en zonder herverdeling tussen deelnemers. Het hanteren van een richtdekkingsgraad van 95% biedt echter geen zekerheid dat dit op het daadwerkelijke transitie-moment ook zo is. De daadwerkelijke effecten die op transitie-moment optreden hangen onder andere af van de fonds-karakteristieken en de stand van de financiële markten; de generatie-effecten van de afschaffing van de doorsneesystematiek zijn immers afhankelijk van de rentestand op het transitie-moment. Verder zijn de uitkomsten afhankelijk van de scenario-set die de wetgever voorschrijft op het moment van transitie, die door nieuwe inzichten en marktontwikkelingen kan afwijken van de scenario-set die is gebruikt om te komen tot de generieke richtdekkingsgraad van 95%. Het is belangrijk dat sociale partners en pensioenfondsen zich hiervan bewust zijn bij keuze voor het transitie-ftk en dat dit punt in de memorie van toelichting wordt verduidelijkt.

Ten aanzien van het transitie-ftk merken wij op:

- In aanvulling op het wetsvoorstel dient wettelijk verankerd te worden dat bij beleidswijzigingen, zoals het opteren voor een fondsspecifieke richtdekkingsgraad na afronding van de transitiebesluitvorming, de generatie-effecten inzichtelijk gemaakt worden en dat het totaal aan generatie-effecten van het transitie-ftk wordt betrokken in de evenwichtigheidsbesluitvorming bij de transitie.
- Wettelijk moet worden verankerd dat bij een eventuele neerwaartse afwijking van de actuele dekkingsgraad ten opzichte van de (fondsspecifieke) richtdekkingsgraad op transitie-moment, pensioenaanspraken en -rechten eerst worden verminderd tot ten minste de vastgestelde richtdekkingsgraad, voordat wordt ingevaren.

4. Afsluiting

Met de uitwerking van het pensioenakkoord in de Wet toekomst pensioenen zet u een betekenisvolle stap naar een toekomstbestendiger pensioenstelsel. DNB heeft grote waardering voor de voortgang die uw ministerie heeft geboekt in de complexe discussie over de herziening van het pensioenstelsel. Met deze toezichttoets beoogt DNB hieraan een constructieve bijdrage te leveren.

Graag draagt DNB ook in de toekomst bij aan de verdere vormgeving van het nieuwe pensioenstelsel waarop DNB vanuit haar toezichttaak effectief toezicht

kan houden. Zorgvuldige en voortvarende uitwerking van lagere regelgeving is zowel voor de pensioensector als voor DNB een belangrijke volgende stap voor een succesvolle stelselwijziging. DNB vindt het daarom belangrijk om ook hieraan een bijdrage te kunnen leveren.

Indien deze brief en/of de bijlage aanleiding geeft tot vragen, dan is DNB graag bereid een toelichting te geven.

Hoogachtend,

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

**BIJLAGE A: TOELICHTING EN OVERIGE OPMERKINGEN BIJ HET
WETSVOORSTEL TEN AANZIEN VAN HET NIEUWE STELSEL**

De huidige wettelijke norm van één financieel geheel knelt bij uitvoering van meerdere pensioenregelingen door een pensioenfonds

Het wetsvoorstel sluit niet uit dat pensioenfondsen hun bestaande pensioenaanspraken niet invaren maar wel een nieuw pensioencontract gaan uitvoeren. Dit betekent dat twee naar aard en karakter verschillende regelingen – respectievelijk een nieuwe premiereregeling en de gesloten uitkeringsovereenkomst - binnen één pensioenfonds in één financieel geheel kunnen worden uitgevoerd.

Omdat het wettelijk kader is ingericht op het pensioenfonds als één financieel geheel en niet op financieel afgescheiden regelingen, voorziet de huidige wet niet adequaat in deze situatie. Begrippen en instrumenten als dekkingsgraad, toekomstbestendig indexeren, prudentiële tekorten en herstelplannen worden fondsbreed berekend en toegepast. Mede hierdoor kunnen onwenselijke risico-overdrachten en kruissubsidiëring tussen deze twee type regelingen ontstaan. Zo kunnen tekorten in huidige uitkeringsovereenkomsten nog jarenlang nadelige gevolgen hebben voor de nieuwe premieovereenkomsten.

DNB acht een wettelijk verplichte vermogensscheiding tussen de bestaande uitkeringsovereenkomst en de nieuwe pensioenovereenkomsten indien niet wordt ingevaren dan ook noodzakelijk. Dit zorgt voor heldere en uitvoerbare normen voor pensioenfondsen en toezichthouder, vermijdt spanningen tussen generaties en draagt bij aan een toekomstbestendiger pensioenstelsel.

Inflatierisico

In de nieuwe pensioencontracten kunnen deelnemers worden beschermd tegen onverwachte koopkrachtdaling van hun pensioen door specifieke beleggingen in de beleggingsportefeuille aan te houden en/of door het delen van inflatierisico via de solidariteits- of risicodelingsreserve. Op een verwachte koopkrachtdaling kan daarnaast in de uitkeringsfase geanticipeerd worden door de keuze voor een geleidelijk stijgende pensioenuitkering (in het mediane scenario).

In de internetconsultatie is door enkele partijen de vraag naar voren gebracht of naast bovenstaande mogelijkheden in de solidaire premiereregeling aanvullende mogelijkheden tot het delen van inflatierisico binnen pensioenfondsen wenselijk zijn. De memorie kondigt een onderzoek aan naar het delen van inflatierisico via een apart inflatie-beschermingsrendement.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Vooruitlopende op dit onderzoek onderschrijft DNB de risico's en kwetsbaarheden die de memorie noemt bij deze route: Het toestaan van deze alternatieve methode kan om verschillende redenen leiden tot spanningen tussen generaties. Het is allereerst niet mogelijk om een objectieve marktprijs voor Nederlands inflatierisico te bepalen waardoor een subjectief te bepalen break-even inflatie in het pensioenstelsel geïntroduceerd moet worden. Een dergelijke subjectieve parameter kan door verschillende belangen van generaties ter discussie worden gesteld. Daarnaast komen verschillen tussen het inflatie-beschermingsrendement en de daadwerkelijk aangehouden beleggingen via het overrendement terecht bij alle generaties. Dit zal leiden tot niet-beoogde vermogensoverdrachten tussen deelnemers. Om deze redenen leidt het introduceren van een inflatie-beschermingsrendement tot risico's voor de toekomstbestendigheid van het pensioenstelsel.

Robuuste regels projectierendement

Het projectierendement in de solidaire premiereregeling bepaalt de uitkeringssnelheid voor gepensioneerden en vloeit voort uit de risicohouding van de deelnemers. DNB pleit voor heldere en robuuste regels met betrekking tot het vaststellen van dit rendement.

Het is niet wenselijk dat de opslag in het projectierendement verhoogd kan worden als middel om verlagingen in pensioenuitkeringen uit te stellen. Dit vergroot het risico op latere omvangrijkere pensioenverlagingen, met als gevolg een verwachtingenkloof voor deelnemers. Dit past niet bij een toekomstbestendig stelsel. Het is daarom van belang dat de lagere regelgeving vastlegt dat de systematiek van de vaststelling van het projectierendement bij een gelijkblijvende risicohouding voor langere tijd wordt vastgelegd.

De memorie van toelichting beschrijft dat de keuze voor een vaststellingsmethodiek voor het projectierendement mogelijk is die in combinatie met het spreiden van schokken leidt tot gelijke aanpassingen van de pensioenuitkeringen voor alle gepensioneerden in het fonds. Bij deze methodiek vloeit het projectierendement niet voort uit de risicohouding van de deelnemers, maar wordt het projectierendement enkel ingezet om gelijke aanpassingen voor gepensioneerden te realiseren. Deze methodiek past niet bij een toekomstbestendig en robuust stelsel en maakt de uitvoering onnodig complex.

Vermelding en uitsplitsing premie

In het wetsvoorstel komen de artikelen 128, 130 en 130a Pensioenwet over de kostendekkende premie en de vermelding van premie(componenten) in de jaarrekening en het bestuursverslag te vervallen. DNB pleit voor het handhaven

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

van deze artikelen in aangepaste vorm. Artikel 128 kan worden gewijzigd zodat het duidelijk is waaraan een pensioenpremie ten minste moet voldoen. Premiereregelingen hebben naast de actuariële kostprijs (artikel 128, lid 1, sub a) ook een MVEV component en een opslag voor kosten (sub b en c). Door dit artikel te schrappen wordt de normstelling onduidelijk. De artikelen 130 en 130a kunnen worden aangepast zodat geborgd wordt dat de premie(componenten) van de feitelijke premie worden benoemd in de jaarrekening en het bestuursverslag.

Flexibiliteit invulling verslagstaten

De opsomming in artikel 147 lid 3 is niet limitatief, zoals ook aangegeven is in de toelichting bij dit artikel. Uit de formulering van dit artikel blijkt dit echter niet duidelijk. Dit maakt de statenopsomming niet flexibel en vereist voor iedere aanpassing van onderwerpen een wetswijziging. DNB kan pas exact bepalen welke informatie in de staten benodigd is wanneer de gevraagde onderbouwing specifiek is uitgewerkt in de lagere regelgeving. Idealiter wordt de opsomming in lid 3 verplaatst naar een AMvB. Als alternatief kan ook een "ten minste" formulering in dit artikel gebruikt worden.

Taakafbakening vrijwillige regeling

Een aandachtspunt is de fiscale hygiëne-eis bij een netto pensioenregeling in combinatie met de nieuw opgenomen wettelijke voorwaarde dat op de vrijwillige pensioenregeling dezelfde regels en voorwaarden van toepassing zijn als op de basispensioenregeling (artikel 120, lid 2, sub b). Daarnaast is in de artikelsgewijze toelichting bij artikel 120 lid 2, sub b de risicohouding als gelijke voorwaarde voor de vrijwillige regeling opgenomen. Een gelijke risicohouding voor een vrijwillige regeling als in de basisregeling is niet vanzelfsprekend en niet in lijn met de paragraaf in de memorie van toelichting over de risicohouding (3.3.1).

Minimaal vereist eigen vermogen

Een pensioenfonds moet in het nieuwe stelsel een minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) aanhouden, zoals aangegeven in de memorie van toelichting. In de wet- en regelgeving dient, ook in het licht van de IORP II richtlijn, uitgewerkt te worden hoe een pensioenfonds in het nieuwe stelsel moet handelen als het eigen vermogen lager is dan het MVEV.

Artikelen waarvoor een bestuurlijke boete kan worden opgelegd

In artikel 176 van de Pensioenwet, dat de wetsartikelen benoemt waarvoor een bestuurlijke boete kan worden opgelegd door de toezichthouders, ontbreekt artikel 102a Pensioenwet over opdrachtaanvaarding, een bepaling die aan

belang wint in het wetsvoorstel. In relatie tot de transitieperiode ontbreken daarnaast de artikelen van het nieuwe hoofdstuk 6b Pensioenwet. Hierdoor is handhaving door de toezichthouders van deze wetsartikelen in de vorm van een bestuurlijke boete niet mogelijk. Wij verzoeken u artikel 176 Pensioenwet hierop aan te passen.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

BIJLAGE B: TOELICHTING EN OVERIGE OPMERKINGEN BIJ HET WETSVOORSTEL TEN AANZIEN VAN DE TRANSITIE NAAR HET NIEUWE STELSEL

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Beheersing governance-risico's bij transitie-besluitvorming

De complexe en omvangrijke besluitvorming over de transitie zal veel vergen qua procesbeheersing, tijdsinspanning en expertise van pensioenfondsonderzoekers, uitvoeringsorganisaties en externe adviseurs. Een randvoorwaarde voor een beheerste transitie is een afdoende procesbeheersing, waaronder dat alle betrokkenen voldoende tijd en expertise hebben om hun rol adequaat te vervullen. Een risico is bijvoorbeeld dat de betrokken personen verschillende rollen in de pensioensector vervullen, waardoor op hen in dezelfde periode een significant beroep wordt gedaan. DNB verzoekt in lagere regelgeving op te nemen dat pensioenfondsen voorafgaand aan het besluitvormingsproces over de transitie een risicoanalyse verrichten ten aanzien van de procesbeheersing over de transitie-besluitvorming. Hieronder valt een analyse of de betrokken personen over voldoende tijd en over de benodigde expertise beschikken om adequaat invulling te geven aan hun rol bij de besluitvorming over de transitie.

Beheersing operationele risico's

De uitvoering van de transitie is complex. De daarmee gepaard gaande operationele risico's moeten door pensioenuitvoerders adequaat beheerst worden.

Datakwaliteit

De datakwaliteit voorafgaand aan de transitie moet aantoonbaar beheerst zijn. De data moet goed uitlegbaar, aantoonbaar geschikt, volledig, accuraat en reproduceerbaar zijn. De correcte toerekening van pensioenvermogen aan de deelnemers is immers van deze datakwaliteit afhankelijk. Voorkomen moet worden dat achteraf correcties nodig zijn, mede gezien de risico's die dit met zich meebrengt voor het vertrouwen van deelnemers in de transitie. DNB pleit ervoor om in de uitwerking van de lagere regelgeving op te nemen dat de datakwaliteit voor, tijdens en na de transitie geborgd moet zijn en dat onafhankelijke zekerheidstelling hiervoor vereist is.

In de memorie van toelichting is aangegeven dat pensioenfondsen de solidariteits- of risicodelingsreserve kunnen gebruiken voor het dekken van toekomstige datacorrecties. DNB vindt dit niet wenselijk. Sociale partners definiëren de doelen van de reserve vooraf en pensioenuitvoerders

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

onderbouwen op basis hiervan de evenwichtigheid van de inrichting. Het dekken van operationele risico's van de pensioenuitvoerder via deze reserves past hier daarom niet bij.

Beheersing IT-risico's

Het is van groot belang dat pensioenuitvoerders en pensioenuitvoeringsorganisaties IT-risico's, waaronder cyberrisico's, ten aanzien van hun administraties en onderliggende systemen vóór, tijdens en ná de transitie voldoende beheersen. Beheersmaatregelen dienen in opzet, bestaan en werking aantoonbaar te zijn ingericht. Hieraan dienen in de lagere regelgeving nadere eisen te worden verbonden.

Complete besluitvorming gegeven de resterende transitieperiode

In de memorie van toelichting staat dat pensioenfondsen in het implementatieplan aandacht moeten besteden aan hoe wordt omgegaan met eventuele financiële en economische schokken tijdens de transitieperiode. DNB onderschrijft dit vanuit het oogpunt van een beheerste en evenwichtige transitie. Op deze manier kunnen onwenselijke gevolgen van ontwikkelingen in de periode tussen de besluitvorming over de transitie (uiterlijk medio 2025) en de feitelijke transitie (uiterlijk eind 2026) vermeden worden. Een mogelijk onwenselijk gevolg is het optreden van transitie-effecten voor deelnemers die bij de oorspronkelijke besluitvorming niet waren beoogd. Een ander mogelijk onwenselijk gevolg is de situatie dat besluitvorming door sociale partners en het pensioenfonds als gevolg van gewijzigde omstandigheden overgedaan moet worden, met als risico een niet tijdig afgeronde transitie.

DNB vindt dat aan dit aspect van het implementatieplan in lagere regelgeving nadere eisen moeten worden verbonden. Bij 'complete' besluitvorming worden op het besluitvormingsmoment zodanige afspraken gemaakt tussen sociale partners en pensioenfonds dat op het feitelijke transitiemoment geen nadere besluitvorming nodig is om de transitie uit te voeren.

Eisen aan kwaliteit en vorm van aan te leveren informatie bij invaren

Een pensioenfonds is verplicht het voornemen tot collectieve waardeoverdracht op grond van de voorgestelde wettelijke kaders schriftelijk te melden bij DNB zodat DNB kan beoordelen of een verbod tot collectieve waardeoverdracht moet worden opgelegd. Voor het kunnen uitvoeren van deze toets is het nodig dat DNB de juiste en volledige informatie tijdig krijgt.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Voor een voorspelbaar en efficiënt aanleverings- en beoordelingsproces is het voor het betrokken pensioenfonds en DNB vereist dat het type informatie en de wijze waarop de informatie bij DNB wordt aangeleverd wordt geharmoniseerd. In de huidige praktijk van collectieve waardeoverdrachten wisselt de kwaliteit en kwantiteit van de ingediende informatie van geval tot geval. Daar komt bij dat de beoordeling door DNB van de inbaarbesluiten aan termijnen is gebonden, terwijl tegelijkertijd de verwachting is dat veel pensioenfondsen tegelijkertijd een inbaarbesluit gaan voorleggen aan DNB. Een voorgeschreven wijze van aanlevering kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan een snelle en adequate beoordeling van de inbaarbesluiten.

DNB verzoekt daarom om een wettelijke bevoegdheid om nadere regels te kunnen stellen aan de aan te leveren informatie bij meldingen van collectieve waardeoverdrachten en aan de wijze van aanlevering. In aanvulling hierop: artikel 150m vereist een schriftelijke melding bij DNB. DNB verzoekt het wetsvoorstel aan te passen zodat pensioenfondsen de melding moeten verrichten via een door DNB voor te schrijven digitaal loket.

Rol intern toezicht bij invaren

Het wetsvoorstel bevat een belangrijke wettelijke taak voor het intern toezicht bij invaren. Bij pensioenfondsen met intern toezicht in de vorm van een raad van toezicht betreft dit een ex-ante goedkeuringsrecht van de raad van toezicht op een voorgenomen besluit tot invaren.

De huidige praktijk van collectieve waardeoverdrachten naar een pensioenfonds of van een pensioenfonds, waarbij de raad van toezicht al een wettelijk goedkeuringsrecht heeft, bevestigt hiervan de toegevoegde waarde. Het wettelijk goedkeuringsrecht van de raad van toezicht stimuleert de kwaliteit, transparantie en uitvoerbaarheid van de besluitvorming en draagt hierdoor bij aan het voorkomen van onevenwichtige uitkomsten.

Voor pensioenfondsen met intern toezicht in de vorm van een visitatiecommissie wordt in het wetsvoorstel, binnen de huidige taak en verantwoordelijkheden, voorzien in een vorm van expliciete toets door de visitatiecommissie op het inbaarbesluit. Voor pensioenfondsen met een gemengd bestuursmodel wordt de uitbreiding van de bevoegdheden van intern toezicht in het wetsvoorstel niet verder toegelicht. Ook bij pensioenfondsen met een gemengd bestuursmodel dienen echter passende, aanvullende waarborgen ten aanzien van de rol van het intern toezicht bij invaren te worden ingevoerd om de kwaliteit van besluitvorming te borgen.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Mogelijke aanpassingen beleggingen in overgangsfase

De overgang naar de nieuwe pensioencontracten kan ertoe leiden dat individuele pensioenfondsen anders gaan beleggen in het nieuwe stelsel indien dit voortvloeit uit de vastgestelde risicohoudingen in het nieuwe stelsel. Voor een beheerste overgang is het wenselijk dat pensioenfondsen de mogelijkheid krijgen grote wijzigingen in de beleggingen van de pensioensector geleidelijk te laten plaatsvinden. Het is belangrijk om hier in de lagere regelgeving een kader voor uit te werken.

Overgangsrecht nabestaandenpensioen

Het wetsvoorstel beoogt te voorkomen dat bij de overgang naar een nieuw wettelijk kader voor nabestaandenpensioen onevenredige nadelen bij partners of toekomstige ex-partners ontstaan. Het wetsvoorstel regelt daartoe via overgangsrecht in artikel 220g dat de op het tijdstip van overgang bestaande aanspraken op nabestaandenpensioen en bijzonder partnerpensioen geregistreerd worden door de pensioenuitvoerder.

Tegelijkertijd is het uitgangspunt om de bestaande aanspraken op nabestaandenpensioen in te varen in de nieuwe pensioenregeling. Dit houdt in dat de geregistreerde aanspraak op nabestaandenpensioen wordt omgezet in een kapitaal en dat dit kapitaal meebeweegt conform de regels in de nieuwe pensioenregeling. Op het moment dat het kapitaal omgezet wordt in een uitkering, is de uitkeringshoogte dus niet exact gelijk aan de vastgestelde aanspraak op het overgangstijdstip.

Het wetsvoorstel lijkt echter ook te suggereren dat de uitkeringshoogte (minimaal) vaststaat op de uitkeringshoogte die behoort bij de aanspraak zoals die geregistreerd is op het moment van overgang naar het nieuwe contract. Dit vergt voor pensioensector en het toezicht verduidelijking in het wetsvoorstel door tot uitdrukking te brengen dat het omgezette kapitaal vanaf het moment van transitie onderhevig is aan de regels van het nieuwe contract.

Bestuurlijke ruimte bij toepassen standaardmethode

Als sociale partners en pensioenfondsen dit evenwichtig vinden, kunnen de persoonlijke pensioenvermogens na toepassing van de standaardmethode worden aangepast (art. 150n). Voorwaarde hiervoor is dat negatieve netto-profit effecten niet negatiever worden en de positieve netto-profit effecten niet negatief worden (bezien per leeftijdscohort en per deelnemersgroep). Deze herverdeling vergt een nadere juridische onderbouwing. De twee wettelijk toegelaten omrekenmethoden, de standaardmethode en de VBA-methode, zijn getoetst op criteria als robuustheid en nauwkeurigheid, zodat het wettelijk kader

Pagina

18 van 22

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

borgt dat sprake is van evenredige uitkomsten. Deze onderbouwing ontbreekt nog voor de eventuele herverdeling na toepassing van de standaardmethode.

In de memorie lijkt bedoeld dat de uitgangspositie ten opzichte waarvan de herverdeling niet vergroot mag worden, de situatie is waarbij het gehele collectieve pensioenfondsvermogen (geen initiële vulling van een reserve of depot) wordt verdeeld volgens de standaardregel. Dit blijkt echter niet eenduidig uit de wettekst en memorie van toelichting en dient in lagere regelgeving te worden uitgewerkt.

Tot slot: De memorie van toelichting geeft bij gebruik van de standaardmethode ruimte voor toepassen van een kortere spreidingstermijn dan 10 jaar. Zonder nadere inkadering brengt deze optie risico's voor de robuustheid van de transitie met zich mee. Deze optie biedt dan bijvoorbeeld de mogelijkheid om afhankelijk van de ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds tot een andere spreidingstermijn te besluiten.

Advies over risico-gecorrigeerde economische scenario's (Q-set)

De commissie die om advies wordt gevraagd over de P-set voor het nieuwe pensioenstelsel, zal ook gevraagd worden te adviseren over de Q-set voor de transitie (voetnoot 90 in de memorie van toelichting). In artikel 144 (parameters) en bijbehorende toelichting dient een verwijzing naar de Q-set te worden opgenomen.

Kaders afbouwen risicodelings- of solidariteitsreserve van meer dan 15%

Pensioenfondsen met een actuele dekkingsgraad boven de 115% per 31 december van het kalenderjaar voorafgaande aan het moment van invaren, kunnen tijdelijk een risicodelings- of solidariteitsreserve boven de 15% aanhouden (artikel 150n lid 4). Uiterlijk per 2037 dient het surplus boven de 15% afgebouwd te zijn. In lagere regelgeving dient uitgewerkt te worden welke kaders gelden bij het afbouwen van dit surplus.

Deel collectief vermogen voor compensatiedepot

In de memorie van toelichting staat dat een deel van het collectief vermogen kan worden ingezet voor een compensatiedepot. Hierbij dient volgens de toelichting te zijn voldaan aan de voorwaarden bij beide omrekenmethodes. Uit deze formulering blijkt niet duidelijk naar welke voorwaarden precies wordt verwezen. Dit dient te worden verduidelijkt.

Implementatieplan en opdrachtaanvaarding

In lijn met de memorie van toelichting dient in lagere regelgeving te worden

opgenomen dat beoordeling van het implementatieplan onderdeel uitmaakt van het proces tot aanvaarding van de opdracht van sociale partners. Op die manier wordt geborgd dat de pensioenuitvoerder de operationele consequenties en complexiteit van de nieuwe regeling in volle omvang beoordeelt bij de aanvaarding van de opdracht.

Nadere uitwerking standaardmethode en VBA-methode (artikel 150m)

Voor duidelijkheid naar de sector en voor adequaat toezicht op de omrekenmethoden is verdere uitwerking van deze methoden in lagere regelgeving essentieel. Met een adequate waardering van pensioenaanspraken en -rechten en adequate aanwending van het pensioenfondsvermogen bij invaren is immers een groot belang gemoeid.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

BIJLAGE C: TOELICHTING EN OVERIGE OPMERKINGEN BIJ HET WETSVORSTEL TEN AANZIEN VAN HET TRANSITIE-FTK

Herverdelingseffecten zorgvuldig in kaart brengen voor transparante en evenwichtige besluitvorming

In het wetsvoorstel wordt voorgeschreven dat pensioenfondsen de generatie-effecten van het toetreden tot het transitie-ftk met behulp van netto-profijt in kaart brengen en gebruiken bij de onderbouwing van het overbruggingsplan. In aanvulling op het wetsvoorstel dient wettelijk verankerd te worden dat bij beleidswijzigingen, zoals het opteren voor een fondsspecifieke richtdekkingsgraad na afronding van de transitiebesluitvorming, eveneens de generatie-effecten inzichtelijk gemaakt worden en dat het totaal aan generatie-effecten van het transitie-ftk wordt betrokken in de evenwichtigheidsbesluitvorming bij de transitie. Uitgangspunt is immers dat de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel als geheel evenwichtig is – het gebruik maken van het transitie-ftk is daarvan een onderdeel. In lagere wet- en regelgeving dient dit verankerd en nader uitgewerkt te worden.

Richtdekkingsgraad vloeit voort uit transitie-besluitvorming

Voor robuuste en evenwichtige besluitvorming is belangrijk dat in lagere wet- en regelgeving expliciet geregeld wordt dat de fondsspecifieke richtdekkingsgraad consistent wordt vastgesteld met de afspraken die sociale partners en pensioenfondsen hebben gemaakt en waarvan het pensioenfonds de uitvoering heeft aanvaard, nadat advies respectievelijk goedkeuring van de medezeggenschapsorganen is verkregen. Dit is ook relevant voor de eerdergenoemde complete besluitvorming over de transitie.

Heldere en sluitende regels overbruggingsplannen

Voor onze taak als toezichthouder zijn heldere, uitvoerbare en sluitende regels rondom de overbruggingsplannen en de uit het transitie-ftk voortvloeiende kortingen en indexaties van belang. In het licht hiervan is belangrijk dat wettelijk wordt verankerd dat bij een eventuele neerwaartse afwijking van de actuele dekkingsgraad ten opzichte van de (fondsspecifieke) richtdekkingsgraad op transitiemoment, pensioenaanspraken en -rechten eerst worden verminderd tot ten minste de vastgestelde richtdekkingsgraad, voordat wordt ingevaren. Daarnaast is van belang dat de in artikel 150 aangekondigde nadere regels rondom de verlaagde indexatiegrens en de nadere vereisten rondom de overbruggingsplannen sluitend in lagere wet- en regelgeving vastgelegd worden.

Datum

10 september 2021

Ons kenmerk

T027-80201475-270

Informatieverstrekking verantwoordings- en belanghebbendenorgaan

Artikel 150o stelt dat artikel 115 lid a en artikel 115 lid c voor wat betreft de adviesaanvraag aan het verantwoordingsorgaan c.q. het goedkeuringsrecht voor het belanghebbendenorgaan van overeenkomstige toepassing zijn. Artikel 115 lid a en artikel 115 lid c zijn echter algemeen en open geformuleerd. Er moet nader vastgelegd worden welke informatie ten minste verstrekt moet worden aan deze fondsorganen. Dat betreft in ieder geval de generatie-effecten die voortvloeien uit het transitie-ftk, zoals bepaald ten behoeve van de overbruggingsplannen.

Geen herstelplan bij gebruikmaking van transitie-ftk

Artikel 150o lid 1 stelt dat een pensioenfonds kan afzien van het indienen van een herstelplan indien het naar verwachting zal overgaan op invaren en een overbruggingsplan zal indienen. Zowel voor pensioensector als toezichthouder is van belang om in de wetgeving te verduidelijken dat de besluitvorming om van het transitie-ftk gebruik te maken en geen herstelplan in te dienen vóór 1 april 2023 moet zijn afgerond. Anders is een pensioenfonds wettelijk verplicht een herstelplan in te dienen. De nadere besluitvorming en de indiening van het overbruggingsplan kunnen na 1 april 2023 volgen. Het eerste overbruggingsplan dient immers uiterlijk 1 september 2023 bij de toezichthouder ingediend te worden.

Kortingsystematiek transitie-ftk na indiening implementatieplan

In de fase na indiening van het implementatieplan geldt voor kortingen die volgen uit artikel 150p, lid 3 een onvoorwaardelijke korting, die desgewenst gespreid mag worden over de termijn van het overbruggingsplan (artikel 150p, lid 6a). Gelijktijdig geldt voor kortingen die volgen uit artikel 150p, lid 5, vanwege een dekkingsgraad die lager ligt dan de startdekkingsgraad van het overbruggingsplan, een onvoorwaardelijke korting die niet gespreid mag worden (artikel 150p, lid 6c). Voor de pensioensector en toezichthouder vergt dit nadere verduidelijking, middels een voorrangsbepaling tussen deze twee kortingen. Daarnaast is het wenselijk dat in artikel 150p lid b en lid c niet verwezen wordt naar specifieke jaartallen, maar naar het al dan niet ingediend hebben van een implementatieplan als bepalend voor de aard van de kortingen.